

Gotlands Ornitologiska Förening
c/o Måns Hjernquist
Sproge Snoder 806
623 44 Klintehamn

Länsstyrelsen i Halland
Enheten för naturvård och miljöövervakning
att: Lars-Åke Flodin
301 86 Halmstad

Synpunkter på

Åtgärdsprogram för bevarande av sydlig kärrsnäppa

(Calidris alpina schinzii)
Remissversion 2007-05-28

Gotlands Ornitologiska Förening (GOF) har tagit del av remissversionen av åtgärdsprogram för sydlig kärrsnäppa och lämnar här synpunkter på denna.

Sammanfattning

Den avgörande faktorn i bevarandet av strandängar och dess biologiska mångfald är att det skapas förutsättningar för markägarna att sköta dessa. Därutöver behövs förutsättningar för att återskapa sådana miljöer så att arealerna blir tillräckliga. Alltför detaljerade rekommendationer har ingen verklig positiv effekt utan bara krångel för brukarna. Denna inställning bör präglå åtgärdsprogrammet.

Åtgärdsprogrammet innehåller en del beskrivningar som inte är så väl underbyggda och det saknas även viktiga underlag, bl.a. är störningseffekter på sydlig kärrsnäppa knapphändigt beskrivna.

Betydande ändringar i åtgärdsprogrammet måste göras inför en slutlig version om den ska anses kunna ge positiv effekt.

GOF föreslår att följande tas bort från åtgärdsprogrammet och utvecklar detta i fortsättningen av remissvaret:

- # predator kontroll
- # datumangivelser för betespåsläpp
- # att träd och buskar samt andra höga föremål ska avlägsnas

att den genetiska statusen ska studeras i samtliga delbestånd

GOF föreslår att:

huvudvikten i åtgärdsförslag läggs på att öka arealen hävdad mark

störningsaspekten utvecklas

omarbetning av betesbeskrivningen

Åtgärdsförslagen

Det är viktigt att inte föreslå åtgärder som inte är välgrundade. I brist på kunskap om orsaken till att olika arter minskar i antal är det numer populärt att komma med många antaganden. Att i sådana situationer föreslå åtgärder ger kanske känslomässig tillfredställelse av att göra något – men är inte det klokaste i ett naturvårdsperspektiv.

Biotopförändringar

I förslaget föreslås att träd, buskar och andra höga föremål inte ska förekomma på eller i närheten av häckningsplatser för sydlig kärrsnäppa. Skälet till detta menas vara att dessa utgör spaningsplatser för kråkfåglar som därigenom prederar på kärrsnäppor. Solitära träd och buskar samt träd- och buskdungar har dock historisk tradition i många av dessa områden liksom det finns och har funnits stenmurar, gårdsgårdar och andra stängselanordningar samt naturliga stenblock. Att föreslå denna åtgärd är ogrundad och felaktig.

Bakgrunden till att denna åtgärd föreslås är att forskare anser att predationen har avgörande betydelse och att den ökar om träd och buskar odyl finns. Vi ifrågasätter att predationen har den betydelse som framhålls (se under *Predator kontroll*) samt att det finns någon vetenskaplig konsensus om huruvida höga föremål har någon effekt för predation. Dessutom är detta kortsiktiga tankesätt orimligt och riskerar att ge negativa följd effekter på natur- och kulturvård om denna åtgärd tillämpas. Allmänt dålig hävd och igenväxning på strandängar är ett generellt problem för strandängsknutna arter – inte enstaka solitära vindpinade träd och buskar eller murar och stängsel.

Stryk rekommendationen att avlägsna träd, buskar och andra höga föremål, inklusive beskrivningar om dessa som ett problem eller hot.

Bete

Vi efterlyser en mer verklighetsanknuten beskrivning av förslag till anpassningar av betesdriften.

Det är ytterst tveksamt om åtgärdsprogrammet ska vara så detaljerad och snäv i sina rekommendationer som t.ex. datum och vegetationshöjd. Hävden varierar mellan säsonger beroende till exempel på väder- och mark/djurägarsituation. Permanent ”optimal” vegetationshöjd kan inte uppnås varje år genom ett förutbestämt datum för betespåsläpp eller liknande. Om tillräckliga arealer hävdad mark finns kommer variation i hävdstatus uppstå per automatik; hårt betestryck, måttligt betestryck och lågt betestryck samt områden som inte betas årligen. Det är detta som är grunden. Vi

ska erbjuda den biologiska mångfalden rätt habitat. Att försöka manipulera och skapa ”optimal miljö” utifrån trender som därtill ändras alltför ofta, är ingen bra strategi.

Vi delar inte uppfattningen att det idag är tillräckliga arealer hävdad strandäng. Vålövade strandnära gräsmarker och strandängar är idag en bristvara. Det gäller även för de områden som vissa forskare anser vara ”överbetade”. Kort betade marker är inget hot mot den biologiska mångfalden eller hotade arter. Huvudspåret i åtgärdsprogrammet bör istället vara att verka för att öka arealen hävdad mark. Detta genom att underlätta förutsättningar för markägarna att beta sådana marker och att ohävdad och igenvuxen mark återskapas till betesmark.

Det finns i dagsläget risk att de strandnära betestrycket kommer att minska därför att betesdjur nära vatten anses utgöra ett miljöhot p.g.a. kväve/fosforläckage. Och även genom att hårt betestryck, överbetning, ihop med predation framhålls av Jägareförbundet i en skrivelse nyligen vara ett hot mot flera minskande vadarter. För gotländska förhållanden är detta påstående direkt felaktigt och de föreslagna åtgärderna för bete riskerar istället att motverka arbetet och målet med att öka andelen strandnära mark som är i hävd. Möjligen ska de uppkomna beskrivningarna av både predation och överbete (där gåsbete förklaras vara en stor anledning till för högt betestryck!) ses utifrån att åtgärderna ger viltvård en större acceptans i naturvårdssammanhang.

Gåsbete

Grågås och vitkindad gås beskrivs utgöra hot mot kärrensäppan. Dels genom att de betar markerna ”för” hårt, dels genom att de riskerar att orsaka trampskador på kärrensäppors bon. Därför föreslås i programmet att gäss ska skrämmas från kärrensäppors häckningsplatser.

Vi vill tydligt framföra att dessa uppgifter inte har någon grund i gotländska förhållanden och vi ställer oss skeptiska till underlagen till detta påstående. Det kan nämnas att Gotland har mycket stora mängder vitkindad gås under vårarna. Dessutom visar själva tanken i denna åtgärd på en skev inställning till natur som finns i programmet – en slags viltvård klädd som naturvård.

Omarbeta beskrivningen av beteseffekter så att den blir verklighetsförankrad och inte riskerar att hota övrigt naturvårdsarbete med strandängar. Stryk datumangivelser för betespåsläpp samt gåsbete som ett problem eller hotbild.

Störningar

Åtgärdsprogrammet saknar nödvändiga störningsdämpande åtgärder.

Åtgärdsprogrammet framhåller att beträdnadsförbud bör inrättas i områden där friluftsliv riskerar att påverka häckningsmöjligheterna för sydlig kärrensäppa. I Foteviken uppges störningarna från friluftslivet vara kraftiga och ett beträdnadsförbud i de mest känsliga delarna skulle kunna förbättra häckningsframgången. Vi delar den uppfattningen, men det är märkligt att den åtgärden ges så litet utrymme i åtgärdsprogrammet.

En annan störningeffekt har helt utelämnats men som förekommer också i områden med befintligt beträdnadsförbud; forskningsprojekt.

Vadarstudier på Gotland har inneburit omfattande störningar på fågellivet, inklusive de studerade arterna. Regelbundna och långvariga vistelser på häckningsplatserna, under en rad år, har medfört onödiga och skadliga effekter på det känsliga fågellivet vid strandängarna och att de studerade arterna minskat i antal.

Åtgärdsprogrammet måste inkludera sådana aspekter. Det är orimligt att känsliga små populationer inom begränsade strandängsområden utsätts för intensiva långvariga forskningsstudier på det sätt som hittills förekommit. Förslagsvis införs kraftiga restriktioner för fortsatta studier inom dessa områden. Övervakning av bestånden kan med fördel göras med metoder som är mindre störande. Allmänbiologiska studier inom områden med hotade populationer bör avbrytas och kan istället hänvisas till områden som hyser större populationsstorlekar och som därmed är mer tåliga för den typen av studier.

Att samtliga delbestånd av sydlig kärrensna skall undersökas, som föreslås för att fastställa den genetiska statusen är utifrån ovanförda resonemang oacceptabelt.

Lägg till att mänskliga störningar av fågelliv på strandängar måste begränsas. Denna begränsning ska även inkludera forskning; var mer restriktiv vid tillståndsgivningar för projekt inom känsliga områden och ha tillfredställande kontroll av studierna så att de inte blir skadliga. Lämna en del områden helt ostörda från mänsklig aktivitet.

Predatorkontroll

Predation är en naturlig process och en del av den biologiska mångfalden på strandängarna. Predatorkontroll är en förlegad företeelse som inte hör till modern naturvård. Ett bevarandeprogram ska därför inte innehålla predatorföljelse på naturligt förekommande arter. ”Spiken-i-kistan-tesen” används ofta av förespråkare av predatorkontroll vilka åberopar exempel från Nya Zeeland eller Yttre Hebriderna som stöd för sin tes.

Om predation uppstår som en direkt följd av mänskliga störningar är det angeläget att begränsa störningsmomentet som orsakar den ökade predationen.

I avsnittet om predatorkontroll står ”*vidare bör endast godkända fällor användas som jaktmedel*”. Denna formulering uppfattar vi som ett skrivfel och lämnar övriga detaljer kring detta avsnitt obesvarade eftersom vi anser att predatorkontroll helt ska uteslutas.

Stryk avsnitten om predation i åtgärdsprogrammet, både beskrivningar om predation som problem och predatorkontroll som åtgärd.

Gotlands Ornitologiska Förening
Måns Hjernquist
Ordförande